

Asia C-677/23

**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä**

Jättämispäivä:

14.11.2023

Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin:

Krajský súd v Prešove (Slovakia)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

12.10.2023

Kantajat:

A. B.

F. B.

Vastaaja:

Slovenská sporiteľňa, a.s.

TYÖASIAKIRJA

Pääasian kohde

Valitus tuomiosta, joka on annettu luoton korottomuuden ja kuluttomuuden määrittämistä, perusteettoman edun palautusta ja sopimusehtojen kohtuuttomiksi toteamista koskevassa menettelyssä.

Ennakkoratkaisupyyntöön kohde ja oikeudellinen perusta

Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdan c alakohdan tulkintaa sen vaatimuksen osalta, jonka mukaan luottosopimuksen kesto on määriteltävä selkeästi ja tiiviisti, ja kysyy, tarkoitetaanko sopimuksen keston määrittelyllä direktiivin 2005/29 3 artiklan 1 kohdassa olevaan tekstiin ”ennen jotakin tuotetta koskevaa liiketoimintaa ja sen jälkeen” sisältyvää ajanjaksoa? Lisäksi se pyytää direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdan g alakohdan tulkintaa myös sen vaatimuksen osalta, jonka mukaan todellisen vuosikoron laskemiseen käytetyt oletukset on mainittava selkeästi ja tiiviisti.

Ennakkoratkaisukysymykset

A.1 Onko kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta 23.4.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/48/EY (EUVL 2008, L 133, s. 66) (jäljempänä direktiivi 2008/48) 10 artiklan 2 kohdan c alakohtaa tulkittava siten, että vaatimus, jonka mukaan luottosopimuksen kesto on mainittava selkeästi ja tiiviisti,

- vastaa luottosopimuksen keston nimenomaista määritelmää, kuten esimerkiksi sopimuksen syntymisen ja päättymisen päivämäärän rajaamista (pv.kk.v - pv.kk.v), tai kalenteriajanjaksoja, kuten kuukausia tai vuosia (esimerkiksi vuoden pituinen ajanjakso), vai
- riittääkö, jos kuluttaja laskee tai muutoin päättelee sopimuksen keston sopimusehdoista, kuten kuukausierinä maksettavien lyhennysten määrästä tai siitä ajankohdasta, jolloin laina on maksettu kokonaan takaisin?

A.2 Onko direktiivin 2008/48/EY 10 artiklan 2 kohdan c alakohtaa tulkittava siten, että luottosopimuksessa oleva maininta luottosopimuksen kestoista määrittelee sopimattomista elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisistä kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla ja neuvoston direktiivin 84/450/ETY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 97/7/EY, 98/27/EY ja 2002/65/EY sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2006/2004 muuttamisesta 11.5.2005 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston

direktiivin 2005/29/EY (jäljempänä direktiivi 2005/29 tai sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskeva direktiivi) 3 artiklan 1 kohdassa olevaan tekstiin ”ennen jotakin tuotetta koskevaa liiketointa ja sen jälkeen” sisältyvän ajanjakson?

B Onko direktiivin 2008/48/EY 10 artiklan 2 kohdan g alakohtaa, johon sisältyvät ilmaukset ”selkeästi ja tiiviisti” ja ”kaikki mainitun koron laskemiseen käytetyt oletukset”, tulkittava siten, että todellisen vuosikoron laskennassa käytetyn oletuksen on oltava sellainen, että

- sopimuksessa on nimenomaisesti esitettävä todellisen vuosikoron laskennassa käytetyt oletukset, vai
- onko kuluttajan itse tunnistettava todellisen vuosikoron laskennan kannalta merkityksellinen oletus sopimusehdoista?

Unionin oikeussäännöt, joihin viitataan

Kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta 23.4.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/48/EY (EUVL 2008, L 133, s. 66) (jäljempänä direktiivi 2008/48) 5 artiklan 1 kohdan g alakohta, 6 artiklan 1 kohdan f alakohta, 10 artiklan 2 kohdan c, d, f, g ja h alakohta, 10 artiklan 5 kohdan f alakohta, 19 artiklan 5 kohta, liitteessä III oleva 3 kohta.

Sopimattomista elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisistä kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla ja neuvoston direktiivin 84/450/ETY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 97/7/EY, 98/27/EY ja 2002/65/EY sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2006/2004 muuttamisesta 11.5.2005 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/29/EY (sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskeva direktiivi) (EUVL 2005, L 149, s. 22) 3 artiklan 1 kohta ja 7 artiklan 1 kohta.

Kansalliset oikeussäännöt, joihin viitataan

Kulutusluotoista ja muista kuluttajille myönnettävistä luotoista ja lainoista sekä joidenkin lakien muuttamisesta annetun lain nro 129/2010 (zákon č. 129/2010 Z. z. o spotrebitel'ských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, jäljempänä laki nro 129/2010) 9 §:n 2 momentti ja 11 §:n 1 momentti.

Lain nro 129/2010 9 §:n 2 momentissa säädetään seuraavaa: ”Kulutusluottosopimuksessa on mainittava siviililaissa säädettyjen yleistietojen lisäksi:

f) luottosopimuksen kesto ja kulutusluoton lopullisen takaisinmaksun ajankohta;

g) kulutusluoton kokonaismäärä ja konkreettinen valuutta sekä sen nostoa koskevat ehdot;

--

i) kulutusluoton korko, koron soveltamista koskevat ehdot, indeksi tai viitekorko, johon kulutusluoton korko on sidottu, ja koron muuttumiseen liittyvät kaudet, ehdot ja menettelyt; jos eri tilanteissa sovelletaan erilaisia kulutusluoton korkoja, edellä mainitut tiedot on annettava kaikista sovellettavista koroista;

j) todellinen vuosikorko ja kuluttajan maksettavaksi tuleva kokonaismäärä laskettuina kulutusluottosopimuksen tekohetkellä voimassa olevien tietojen perusteella ja maininta kaikista todellisen vuosikoron laskelmassa käytetyistä oletuksista;

k) lyhennyserien, korkojen ja muiden kulujen suuruus, lukumäärä ja maksuvälit sekä tarvittaessa järjestys, jonka mukaisesti maksut osoitetaan eri saatavien lyhentämiseksi silloin, kun saatavista peritään erisuuruisia lainakorkoja;

l) --;

m) yhteenveto, jossa on korkojen ja niihin liittyvien säännöllisten ja epäsäännöllisten maksujen maksua koskevat ehdot ja edellytykset, jos maksut ja korot on maksettava ilman pääoman lyhennystä;

n) mahdolliset tilinhoitomaksut yhdestä tai useammasta tilistä, joille kirjataan sekä maksu- että luotonnostotapahtumat, ja jos tilin avaaminen on vapaaehtoista, sellaisen maksuvälineen käyttömaksut, jota käytetään sekä maksujen suorittamiseen että luoton nostamiseen, ja kaikki luottosopimuksesta aiheutuvat muut maksut sekä ehdot, joiden mukaisesti näitä maksuja voidaan muuttaa;

r) kuluttajan maksamien notaarikulujen määrä, jos se on luotonantajan tiedossa.

Mainitun lain 11 §:n 1 momentissa säädetään, että ”kulutusluoton katsotaan myönnetyn koroitta ja kuluitta, jos

--

b) kulutusluottosopimukseen ei sisälly 9 §:n 2 momentin a–k, r ja y kohdassa tarkoitettuja tietoja;

--

Siviililain nro 40/1964 (zákon č. 40/1964 Zb., občiansky zákonník) 122 §:n 1 ja 2 momentti

Siviililain nro 40/1964 122 §:n 1 momentin mukaan ”päivinä ilmoitettava määräaika alkaa sitä tapahtumaa seuraavana päivänä, joka on ratkaiseva sen alkamiselle. Puoli kuukautta tarkoittaa viittätoista päivää.”

Siviililain 122 §:n 2 momentin mukaan ”viikkoina, kuukausina tai vuosina ilmoitettavat määräajat sen sijaan päättyvät määräajan viimeisellä viikolla tai viimeisenä kuukautena sen päivän päättyessä, joka vastaa nimeltään tai järjestysluvultaan määräajan alkamispäivää. Jos määräajan viimeisenä kuukautena ei ole tällaista päivää, määräaika päättyy kyseisen kuukauden viimeisen päivän päättyessä.”

Yhteenveto tosiseikoista ja menettelystä pääasiassa

- 1 Käsiteltävänä olevassa asiassa kantajat tekivät vastaajana olevan pankin kanssa luottosopimuksen 29.10.2014, ja luottosumma siirrettiin heidän pankkitililleen samana päivänä. Luottosopimus tehtiin määräaikaiseksi, ja kantajat sitoutuivat maksamaan luoton takaisin 108:ssa 54,20 euron suuruisessa kuukausierässä. Kuukausierä oli aina maksettava kuukauden 20. päivään mennessä. Ensimmäinen kuukausierä erääntyi 20.12.2014 ja lainan lopulliseksi eräpäiväksi sovittiin 20.11.2023. Todelliseksi vuosikoroksi sovittiin 17,93 prosenttia ja takaisinmaksettavaksi kokonaismääräksi 5 858,98 euroa.
- 2 Luottosopimuksen kohdassa ”Todellisen vuosikoron laskemisessa käytetyt oletukset” luki: ”Luotto on annettu välittömästi ja täysimääräisenä, luotonottajan on täytettävä velvollisuutensa luottosopimuksessa määritettyjen ehtojen ja määräaikojen mukaisesti, ja korkoa sovelletaan luottosuhteen päättymiseen asti”. Sopimuksen III osan 12 kohdassa mainittiin, että ”Sopimus tehdään – – määräajaksi, kunnes kaikki luottoon liittyvät velvoitteet maksettu takaisin kokonaisuudessaan”.
- 3 Kantajat riitauttivat luottosopimuksen Okresný súd Prešovissa (Prešovin piirioikeus, Slovakia) sillä perusteella, että sopimus loukkasi heidän oikeuksiaan kuluttajina, koska siinä ei mainittu sopimuksen kestoä eikä tietoa todellisen vuosikoron laskemiseen käytetyistä oletuksista.
- 4 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi kanteen sillä perusteella, että riittää, jos sopimuksen kesto voidaan päätellä luottosopimuksen määräyksistä ja erityisesti kuukausierien lukumäärästä sekä ensimmäisen ja viimeisen maksuerän maksupäivästä.
- 5 Kantajat valittivat tuomiosta Krajský súd v Prešoveen (Prešovin alueellinen tuomioistuin, Slovakia), joka on ennakkoratkaisupyynnön esittänyt kansallinen tuomioistuin (jäljempänä kansallinen tuomioistuin).

Pääasian asianosaisten tärkeimmät perustelut

- 6 Kantajat väittävät, että luottosopimus loukkaa heidän oikeuksiaan kuluttajina useilta osin, ja väittävät, että sopimuksessa ei määritetä sopimuksen kestoa eikä todellisen vuosikoron laskemiseen käytettyjä oletuksia. Jos kantajien väittämä osoittautuu paikkansapitäväksi, he voivat vaatia seuraamuksien määräämistä kuluttajan oikeuksiensa loukkaamisesta pankin menettämän korko-oikeuden määrään asti.
- 7 Kantajat pitävät sopimuksen kohtaa ”sopimus tehdään määräajaksi, kunnes kaikki luottoon liittyvät velvoitteet maksettu takaisin kokonaisuudessaan” epäselvänä ja luottosopimuksen kestoa koskevan pakollisen maininnan syrjäyttävänä. Kantajat vaativat, että maininta sopimuksen kestosta on esitettävä luottosopimuksessa selkeästi ja siten, että kuluttajan ei tarvitse selvittää tätä tietoa sopimuksen muiden tietojen perusteella.

Yhteenveto ennakkoratkaisupyynnön perusteista

Ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen perustelut

- 8 Kansallinen tuomioistuin toteaa ensinnäkin, että unionin tuomioistuin on jo asiassa C-42/15 tulkinnut kulutusluottosopimuksen pakollisten tietojen selkeyttä ja tiiviyttä erityisesti luoton maksujen suuruuden, lukumäärän ja maksuvälien osalta. Unionin tuomioistuin totesi kyseisessä tuomiossa, ettei luottosopimuksessa tarvitse välttämättä ilmoittaa kaikkia yksittäisiä maksuja täsmällisine maksuajankohtineen, jos ”– – kuluttaja voi kyseisen sopimuksen ehtojen perusteella vaikeuksitta ja varmuudella yksilöidä kyseisten maksusuoritusten eräpäivät”.
- 9 Kansallinen tuomioistuin katsoo kuitenkin, että sopimuksen kestoa koskevan tiedon määrittämiseen ei voida vaikeuksitta käyttää sopimuksen muita ehtoja, kuten maksueriä koskevia sopimusehtoja, eikä sitä voida määrittää kaikkien velvoitteiden täysimääräisen takaisinmaksun perusteella.
- 10 Kansallinen tuomioistuin arvelee, että ensimmäisen ja viimeisen maksuerän erääntyminen ei välttämättä vielä vastaa sopimuksen todellista kestoa. Näin on varsinkin silloin, kun luottosopimuksen kohteena on palvelu, joka tarjotaan tavaroiden hankinnasta poiketen tietyn ajanjakson aikana, ja kun kuluttajalla on oikeus luottopalvelun etuihin koko luottopalvelun keston ajan.
- 11 Vaikka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan sopimuksen kesto voidaan päätellä myös itse sopimuksesta, joka tehdään määräajaksi, kunnes kaikki luotosta johtuvat tai siihen liittyvät velvoitteet maksettu takaisin kokonaisuudessaan, kansallinen tuomioistuin katsoo, että jos direktiivissä edellytetään, että sopimuksen kesto on määriteltävä selkeästi ja tiiviisti, on hyvin vaikeaa määrittää luottopalvelun täsmälliset aikarajat ja siten luottopalvelun kesto ja lisäksi kaikkien velvoitteiden täysimääräisen tosiasiallisen maksamisen tunnettu

ajankohta. Vaikka luottosopimus on tehty määräajaksi, sopimus on voimassa toistaiseksi siihen asti, kunnes kaikki velvoitteet on maksettu kokonaisuudessaan.

- 12 Tältä osin kansallinen tuomioistuin viittaa Euroopan unionin oikeudelliseen kehukseen, joka koskee käsitettä ”luottosopimuksen kesto”. Sen mukaan on selvää, että direktiivissä 2008/48 annetaan sopimuksen kestolle institutionaalinen merkitys, mikä vahvistaa päätelmää siitä, ettei riitä, että kuluttajan on laskettava tai oletettava sopimuksen kesto. Voidaan olettaa, että jos kuluttaja laskisi (maksuerien perusteella) tai olettaisi (luoton lopullisen takaisinmaksun perusteella) luottosopimuksen keston, sopimuksen kesto koskevat laskelmat tai arviot eivät täytyisi direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdassa säädettyä selkeyttä ja tiiviyyttä koskevaa vaatimusta.
- 13 Slovakian siviililain 122 §:ssä säädetään ajan laskemisesta muun muassa kuukausina ja vuosina, joten sopimuksen keston määrittely kuukausina tai vuosina voisi kansallisen tuomioistuimen mukaan vastata luottosopimuksen keston nimenomaista määrittelyä ja siten täyttää direktiivissä 2008/48 säädetyn selkeyttä ja tiiviyyttä koskevan vaatimuksen.
- 14 Kansallinen tuomioistuin katsoo myös, että luottosopimuksen keston tarkka rajaaminen on kuluttajille tärkeää paitsi siksi, että he voivat käyttää oikeuksiaan sopimuksen keston aikana, mutta myös siksi, että he voivat todeta, milloin on kyse direktiivin 2005/29 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettusta ajasta ennen liiketoimintaa ja sen jälkeen.
- 15 Kansallinen tuomioistuin katsoo, että direktiivin 2005/29, direktiivin 2008/48 ja kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY välillä on yhteys (ks. unionin tuomioistuimen tuomio C-453/10). Vaikka kansallinen tuomioistuin ei pyydäkään direktiivin 93/13/ETY tulkintaa, se ei voi sulkea pois sitä, että erityisesti sopimusehtojen selkeyden vaatimuksen osalta on tärkeää täyttää direktiivin 93/13/ETY tavoitteet (ks. unionin tuomioistuimen tuomio C-186/16). Käsiteltävänä olevassa asiassa on kyse myös sen arvioinnista, ovatko todellisen vuosikoron laskentaperusteet merkityksellisiä, ja näin ollen kansallinen tuomioistuin aikoo käsitellä myös harhaanjohtavan, sopimattoman kaupallisen menettelyn kokonaisuutta sen selvittämiseksi, vastaako direktiivin 2005/29 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu liiketoimen jälkeinen aika palvelusuorituksen päättymisen jälkeistä aikaa, joka voi olla sama kuin sopimuksen keston jälkeinen aika.

Toisen ennakkoratkaisukysymyksen perustelut

- 16 Direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdan sanamuodosta käy selvästi ilmi, että direktiivissä edellytetään, että luottosopimuksessa ilmoitetaan kaikki todellisen vuosikoron laskemisessa käytettävät oletukset (g alakohta), vaikka samassa 10 artiklan 2 kohdassa velvoitetaan erikseen mainitsemaan tietyt yksittäiset oletukset, kuten luoton kokonaismäärä (d alakohta), luoton maksujen suuruus, lukumäärä ja maksuvälit (h alakohta) sekä tilinhoitomaksut (k alakohta). Tässä yhteydessä

herää kysymys siitä, miksi direktiivissä 2008/48 edellytetään, että todellisen vuosikoron lisäksi ilmoitetaan kaikki todellisen vuosikoron laskemisessa tarvittavat oletukset, jos kaikkia todellisen vuosikoron laskemisessa tarvittavia oletuksia edellytetään nimenomaisesti luottosopimuksen pakollisina osina.

- 17 Kansallinen tuomioistuin katsoo, että todellisen vuosikoron laskemisessa käytettyjen oletusten ilmoittaminen on tarpeen, koska todellinen vuosikorko on mainittava avoimesti ja tarvittaessa sen oikeellisuus on voitava tarkistaa. Tätä näkemystä tukee 10 artiklan 2 kohdan vaatimus, jonka mukaan nämä oletukset on mainittava ”selkeästi ja tiiviisti”. Kansallinen tuomioistuin arvelee, että tavallinen kuluttaja ei pysty tunnistamaan kaikkia todellisen vuosikoron laskennassa käytettyjä oletuksia monisivuisesta sopimuksesta. Käsiteltävänä olevassa tapauksessa sopimus ja vakionuotoiset eurooppalaiset kulutusluottotiedot ovat pituudeltaan 10 sivua.
- 18 Jos todellisen vuosikoron eri osatekijät ilmoitettaisiin luottosopimuksessa todellisen vuosikoron laskennassa käytettävänä oletuksina, kuluttajalla olisi huomattavasti paremmat mahdollisuudet kokonaisuuden hahmottamiseen. Tämä käy selvimmin ilmi luottotilin hoidosta perittävän maksun osalta (direktiivin 2008/48/EY 10 artiklan 2 kohdan k alakohta), kun luotonantaja ei sisällytä tällaista maksua todellisen vuosikoron laskentaan olettaen, että tällaisesta maksusta on sovittu vapaaehtoisesti, mutta kuluttaja ei tosiasiallisesti ole sopinut siitä vapaaehtoisesti, eikä sopimustekstistä käy ilmi, onko tällainen maksu sisällytetty todellisen vuosikoron laskentaan vai ei. Vaatimus nimetä tällainen maksu ”todellisen vuosikoron laskennassa käytettäväksi oletukseksi” osoittaisi sen, onko luotonantaja sisällyttänyt tällaisen maksun laskelmaan.
- 19 Kansallinen tuomioistuin katsoo, että direktiivissä edellytetään paitsi todellisen vuosikoron laskemisessa käytettävien oletusten ilmoittamista myös sitä, että ne on mainittava selkeästi ja tiiviisti. Tämä vaatimus täyttyy, kun oletukset on esitetty yhteenvetona, sillä muutoin selkeyttä ja tiiviyyttä koskeva vaatimus menettää merkityksensä, koska direktiivin 2008/48 liitteessä I olevassa 1 kohdassa esitetty kaava ei sinänsä ole yksinkertainen, ja jos kuluttajan on tunnistettava sopimuksesta todellisen vuosikoron laskemisessa käytetyt yksittäiset oletukset, tällainen rakenne (kaava ja tarve eritellä se pitkässä sopimuksessa) ei vaikuta selkeältä ja tiiviiltä.
- 20 Kansallinen tuomioistuin katsoo, että laskemisessa käytetyt oletukset esitetään järjestelmällisesti ja toistuvasti direktiivissä 2008/48/EY (5 artiklan 1 kohdan g alakohta, 6 artiklan 1 kohdan f alakohta, 10 artiklan 5 kohdan f alakohta, 19 artiklan 5 kohta, liitteessä III oleva 3 kohta), mikä merkitsee, että oletuksilla on suuri merkitys vuosikoron laskemisessa ja että implisiittisesti edellytetään, että kaikki vuosikoron laskemisessa käytettävät oletukset on ilmoitettava yhteenvetona.